

Referat af følgegruppemøde om idéoplæg til helhedsprojekt for Nørreådal

D. 21. januar kl. 15.45-16.45 i Løvskalhus.

Deltagere

- Lone Frandsen, Ålav – for Gudenå og Nørreå
- Martin Molbo, lodsejer
- Søren Krog Jensen, lodsejer
- Svend Kuhr Lajer, lodsejer
- Jørgen Bidstrup, Naturstyrelsen Himmerland
- Lone Søderkvist Kristensen, Københavns Universitet
- Sara Vangerschov Iversen, Aarhus Universitet
- Mette Vestergaard Odgaard, Aarhus Universitet
- Carina Pilgaard, Viborg Kommune
- Thomas Møller Schmidt, Viborg Kommune
- Karina Amdi Sørensen, Favrskov Kommune
- Martin Bjork Christensen, Randers Kommune
- Esben Astrup Kristensen, Envidan
- Helga Grønnegaard, Urland
- Vilde Vangdal, Urland

Mødeleder: Carina Pilgaard, Viborg Kommune

Referent: Helga Grønnegaard, Urland

Se vedhæftede præsentation.

Præsentation og drøftelse af centrale analyseresultatet i "Idéoplæg til helhedsprojekt i Nørreådal".
Helga fra Urland præsenterede indledningsvis det foreløbige udkast til idéoplæg til helhedsprojekt i Nørreådal i det aftalte format.

Derefter præsenterede Helga centrale analyser og grafik, der bygger videre dels på den regionale landskabsstrategi, dels på Envidans arbejde med en hydrologisk model af Nørreåen.

Kort opsummering af den hydrologiske model

I det valgte scenarie 3 viser den hydrologiske model for Nørreåens udbredelse i 2050 i et øjebliksbillede i september lige efter grødeskæring. Udbredelsen af vandet kan både være større eller mindre på andre årstider.

Scenarie 3 blev valgt på følgegruppemødet d. 21. november 2024, fordi vandets udbredelse i dette scenarie for 2050 allerede er genkendeligt for lodsejerne i dag i en situation med højtstående vand.

Påvirkede marker

Urlands GIS-analyser viser forskellen mellem den nuværende vandudbredelse og den nye vandudbredelse i 2050 opgjort i areal.

Det svarer til i alt 1011 hektar tabt markareal (5,5 procent af projektområdet).

De påvirkede marker i 2050 består i dag i overvejende grad af miljøgræs i det vestlige og centrale del af ådalen (illustreret i udvalgte principsnit).

De påvirkede marker i den østlige ende, hvor vandudbredelsen er størst, består hovedsageligt af ekstensive græsarealer, men også korn- og bælg-sæd og arealer med højværdiafgrøder risikerer at blive berørt (som tilfældet i det repræsentative principsnit).

Tab af dyrkningsværdi

Præcisering af metode og datagrundlag

Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi på Københavns Universitet har kortlagt estimerede dyrkningsværdier for landbruget på markniveau i hele landet. Kortlægningen omfatter ikke værdien af eventuel landbrugsstøtte af nogen art.

Det skal præciseres, at KU's model til beregning af dyrkningsværdi omfatter de variable, som har afgørende betydning for arealernes dyrkningsværdi, for eksempel afgrødevalg/sædskifte, markstørrelse og jordbundstype samt mulighed for kunstvanding.

Der vil være en lang række individuelle forhold på de enkelte bedrifter og de enkelte arealer, som ikke indgår i grundlaget for kortlægningen. Det må derfor forventes, at den enkelte landbruger i mange tilfælde kan have svært ved at genkende den estimerede dyrkningsværdi på specifikke arealer. KU vurderer, at de individuelle forhold trækker i begge retninger med hensyn til dyrkningsværdien, hvorfor estimererne vil være retvisende for gennemsnittet på en stor stikprøve af tilsvarende arealer, men ikke nødvendigvis retvisende på alle konkrete arealer.

Udgangspunktet for de estimerede dyrkningsværdier er data for et stort antal punkter inden for det danske landbrugsareal. Der er indsamlet data fra punkter i et 100 x 100 meter grid baseret på midtpunkterne i det landsdækkende Danmarks Kvadratnet (DKN).

For hvert punkt er der indsamlet information om, hvilken afgrødekode der er registreret for punktet hvert år i perioden 2010 til 2021, i alt 12 år. Herudover er der indsamlet data for InternetMarkKort-arealer (IMK-arealer) (IMK-arealer af den mark, som punktet ligger i, i 2021; hvilken jordbundstype der er i punktet (JBnr.); den lokale husdyrtæthed; og om arealet kan vandes).

Kildehenvisning: Pedersen, M. F. (2022). Kortlægning af estimerede dyrkningsværdier for landbrugsjord. Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi, Københavns Universitet. IFRO Udredning Nr. 2022/27.

file:///X:/2024/2450_N%C3%B8rre%C3%A5dalen_Opl%C3%A6g%20til%20helhedsplan/04_Arkiv/Kortl%C3%A6gning%20af%20estimerede%20dyrkningsv%C3%A6rdier%20for%20landbrugsjord_IFRO_Udredning_2022_27.pdf

Tab af samlet dyrkningsværdi i ådalen

Baseret på kote-intervaller er projektområdet opdelt i landskabstyperne ådal, overgangszone, plateau. Urland har holdt kortlægningen af dyrkningsværdier i 100 x 100 m kvadratnet sammen med afgrænsning af landskabstyper. På tværs af arealet inden for hver af de tre landskabstyper har vi udregnet den gennemsnitlige dyrkningsværdi.

Dyrkningsværdierne er lidt højere end de anslåede dyrkningsværdier i den regionale landskabsstrategi, men den interne fordeling mellem dyrkningsværdier i hhv. ådal, overgangszone og plateau, er den samme.

Den gennemsnitlige dyrkningsværdi for det tabte landbrugsareal på i alt 1011 ha i ådalen er 815 kr./ha. Det samlede tab er 823.965 kr.

Vandet forventes at påvirke markerne i 2050. Tabet af dyrkningsværdi er opgjort i nutidsværdi.

Påvirkning af landsbyer

For landsbyerne i ådalen har Urland opgjort forskellen i afstand til vandet i dag og vandet i 2050. Formålet er at opnå en forventningsafstemning og sikkerhed for fremtidige investeringer boliger og landsbyernes infrastruktur og funktioner.

For Bruunshåb og Ålum vil Nørreåen i 2050 brede sig ind over landsbyafgrænsningen.

Landsbyafgrænsningen følger ikke matrikelskel. Ved et nærmere blik på overlappet mellem vandet og landsbyafgrænsningen i Bruunshåb, vil vandet potentielt påvirke rensningsanlægget. I Ålum vil nogle shelters og skure kunne blive påvirket. De nærmeste boliger ligger 7 m. over vandet i Nørreåen og vil ikke blive påvirket.

Det overordnede budskab er, at der for Tapdrup, Vejrumbro, Torsager, Øby, Ørum, Tindbæk, Løvskal og Stevnstrup ikke vil være konflikt mellem landsbyafgrænsning og vandets udbredelse i 2050. For Bruunshåb rejser analysen opmærksomhed på at håndtere beliggenheden af rensningsanlægget i forhold til den forventede udbredelse af Nørreåen i 2050.

Overblik over mulige energiprojekter

Urland gennemgik en oversigt over mulige, kommende energiprojekter samt deres bidrag til grøn pulje, hvis de realiseres. Energiprojekterne er i forskellige faser, fra idéfase til lokalplanforslag. Men ingen af projekterne er endelig politisk godkendt. Det vil fremgå af idéoplægget.

Konflikter og synergier mellem plantemaer i kommuneplanlægningen

Urland gennemgik en analyse af, hvorvidt der er konflikter eller synergier i kommuneplantemaer vedr. hhv.

- Særligt værdifulde landbrugsområder
- Områder til store husdyrbrug
- Drikkevandsinteresser
- Ønsket skovrejsning
- Uønsket skovrejsning
- Lavbundsarealer

I projektområdet er der primært konflikter mellem udpegninger af samme områder til særlig værdifuld landbrugsjord og ønsket skovrejsning.

I det afsluttende arbejde vil Urland udarbejde et potentialekort, der vil forsøge at skabe større logik mellem plantemaer og landskabstypernes potentialer. Hensigten er også at skabe en større logik mellem plantemaer og investeringssikkerhed, hvad enten det gælder investeringer i landbrug eller finansiering til skovrejsning eller udtagning af landbrugsarealer

Supplerende data om potentialer for CO₂-reduktion og biodiversitet

I de kommende uger vil Envidan levere supplerende beregninger af potentialet for tilbageholdelse af drivhusgasser, hvis den naturlige hydrologi genoprettes i hele ådalen, og vandstanden bliver som i det valgte scenarie.

Beregningerne viser foreløbigt, at der kan opnås en reduceret en udledning med 28.532 tons CO₂ ækv. ved en fremtid under scenarie tre og genoprettelse af naturlig hydrologi i ådalen.

Envidan vil desuden estimere gevinsterne ved sammenhængende natur i ådalen gennem etablering af projekter med habitatnatur.

Urland vil anvende de supplerende beregninger til at kvalificere og omsætte principperne i Klimarådets scenarie 3 i Nørreådal. Klimarådets areal-scenarie 3 indeholder principper for at opfylde samtidige mål for både klima, natur og vandmiljø, hvormed behovet for udtagning af landbrugsjord bliver mindre.

Drøftelser og bemærkninger

Berørte lodsejere med arealer i ådalen føler sig sat uden for indflydelse i opfyldelsen af en lang række nationalt vedtagne arealmål. Det blev understreget, at idéoplægget for et helhedsprojekt i Nørreådal har til formål at give input til videre drøftelser. Idéoplægget vil også kunne give inspiration til aktivt at bruge jordfordelingsmuligheder til at bytte oversvømmelsestruede arealer i ådalen med dyrkningssikre arealer længere oppe i overgangszonen eller på plateauet i implementeringen af et Grønt Danmark. Det blev igen understreget, at det hele vil bero på frivillige aftaler med lodsejerne.

Lone Frandsen mener, at scenarie 3 er en urealistisk model. Hun mener desuden, at man ikke vil kunne styre vandstanden og den efter hendes mening nødvendige vandaflodning i Nørreå med kun 1 grødeskæring om året. Det blev i den forbindelse bemærket, at ændret vedligehold vil kræve vedtagelse af et nyt regulativ.

I forbindelse med Urlands gennemgang af kommuneplantemaerne pegede Lone Frandsen på, at der er kommet nye bonitetskort. De nye bonitetskort vil indgå i udpegningen af særlig værdifulde landbrugsjorder i de reviderede kommuneplaner, uden at der dog kan sættes lighedstegn mellem alle jorder med høj bonitet og udpegning til særlig værdifulde landbrugsområder.

Kommuneplanerne bliver revideret hver fjerde år i forhold til udpegninger og retningslinjer for skov, vedvarende energi, landbrug, natur, klimatilpasning mv., hvor samfundshensynene skal afvejes op imod hinanden i forhold til, hvad det er for en opgave, kommunerne står over for i den grønne omstilling.

Lone Frandsen sætter desuden stort spørgsmålstegn ved de anførte værdifastsættelser af jordens dyrkningsværdi i Nørreådal. Hun mener, de underliggende beregninger bør fremlægges, så den enkelte lodsejer kan se, hvilken værdi deres jord er fastsat til.